

gdje je Lenjin boravio u razdoblju od 1912. do 1914. u Krakovu, Bialy Dunajecu, Poroninu, Nowy Targu, te na brdu Rysy u Visokim Tatrarna.

Rosa Herzberg daje svoj prilog u opisu Muzeja Blankenburg (Harz), koji je među mnogim gradskim i zavičajnim muzejima u DDR-u uzet kao primjer. U ovom zavičajnom muzeju prikazan je tipičan tok uspona kršćanske i svjetske moći od srednjeg vijeka do cvatuće moći kapitalizma, te ratnih razaranja. Prikazana je socijalna i kulturna struktura prošlosti jedne male njemačke kneževine. Raznim vidovima življenja i djelovanja prikazano je razdoblje feudalizma, kapitalizma, imperijalizma te socijalistička sadašnjost.

Wilhelm Ennenbach daje svoj prilog o prvom časopisu koji se bavi općim muzeološkim pitanjima na njemačkom jeziku, a koji je izlazio od 1878. do 1885. godine u Dresdenu pod naslovom »Časopis za muzeologiju i umjetničke starine kao i srodne znanosti« (Zeitschrift für Museologie und Antiquitäten kunde sowie verwandte Wissenschaften). Osim priloga o predmetima umjetničkih zbirki i kulturnoj historiji muzeja, obrađivala su se i stručna pitanja iz muzeologije kao: društvena uloga muzeja, uređenje novih muzeja, te su vođene rasprave o samoj svrsi izlaženja jednog stručnog muzeološkog časopisa.

Slijede članci iz preparatorske i restauratorske prakse, te varijabile.

■ Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, Tuzla, knjiga XIV, 1982.

Časopis »Članci i građa« (knjiga XIV, 1982) Muzeja istočne Bosne, Tuzla, donosi referate održane povodom »Okruglog stola« posvećenog promociji knjige »Generalni štrajk rudara BiH i husinska buna 1920.«. Cijelim nizom članaka autori razrađuju specifičnosti razvoja radničkog pokreta BiH, napose tuzlanskog područja, do generalnog štrajka i husinske bune 1920. Iznose se politološke i sociološke dimenzije husinske bune, odjeci u građanskoj štampi toga vremena, te mjesto husinske bune u suvremenoj jugoslavenskoj historiografiji.

Članci u drugom dijelu časopisa iznose rezultate arheoloških istraživanja, te proučavanja narodnih običaja bosanske Posavine. Na kraju nalazi se prikaz posvećen trideset i petoj

obljetnici rada Muzeja istočne Bosne i dvadeset i petoj obljetnici izlaženja časopisa »Članci i građa«. Slijede prikazi novoizdale literature i izložbe »Tradicionalno tuzlansko zanatstvo«. M. H.

■ Splitska kronika

Danica Božić-Bužančić

Privatni i društveni život Splita u 18. stoljeću«

»Školska knjiga«, Zagreb, 1982.

Salih Isaac

Imenujući urbanu mapu Splita (Stari grad unutar Dioklecijanove palače i Novi grad zapadno od nje, te predgrađa: Veli Varoš, Lučac, Dobri i Manuš), kojom mu uokviruje demografsku razglednicu, precrtanu iz izvješća splitskog kneza i kapetana Antonija Baseggija (»Broj njegovih stanovnika skupa s onima iz predgrađa dosiže 4000. Stanovnici splitskog područja dosižu također toliki broj. Među njima ima 1600 ljudi sposobnih za oružje, jakih i otpornih. Dijele se na četiri klase: to su crkvene osobe, plemići, građani i puk.«), Danica Božić-Bužančić uprostoruje splitsku kroniku i, već ovremenjenoj zadatim kronološkim okvirima 18. stoljeća, razvija joj udvojeni tijek kao presjek kroz privatni i društveni život. Nižući i slažući podatke iz spisa znamenitih Splitsana, Božićeva postupno rekonstruira sliku tadašnjeg Splita koji je, sudeći po zapisima Julija Bajamontija, bio »grad zbog svog položaja i drugih razloga veoma podesan za trgovinu«, ali ne i bogat, jer — »Svi smo u Dalmaciji siromasi. Polja su kamenita, skućena i malo ima korisnog prostora. Stoga ne mogu dati obilan plod, koji bi omogućio luksuz, obilje i dokonost« — pisao je splitski pjesnik Jerolim Kavanjanin.

Privatni život tadašnjih Splitsana osvjetljuje se iscrpnim prikazima njihova stanovanja i odjevanja, počam od opisa arhitektonskog sklopa kuće do popisa imutka i odjeća vlasnika (plemića, bogatijih građana i pućana, žena i djece, čak i kućnih pomoćnica), pri čemu se bogatim spiskovima iscrpno evidentira kompletan kućni inventar: od posoblja do predmeta uporabne namjene, čiji etnografski portreti bivaju potpisani i izvornim nazivljem (primjerice: »tondi« i »piatti« — tanjuri od majolike, »manopole« — polurukavice, »capotto« — ogrtač, »jopundžeta« — kišna kabanica,

»colarina« — kravata i sl.). Razlikujući dva tipa odjeća — pućki, dinarski i suvremeni, europski, ponajčešće međusobno prepletena (pokadšto obilježena i turskim utjecajima: zamberluk i mahrama), radoznom tragalačkom peru Božićeve ne promiče ni kozmetički pribor (mirisne vodice i ciparski puder), niti boje u modi (zelena, modra i plava), te nazivlje najpopularnijih tkanina (»zmajeva krv«, »sok od trave«), kao i detaljni opisi nakita, koji se izrađivao u sedam zlatarni.

Hoteći biti što vjerodostojnijom, Božićeva poseže za autentičnim podacima, crpeći ih iz najrazličitijih izvora, poglavito arhivalija: ugovori o mirazu sklopljeni između ženika i obitelji udavače (udavača Milesi i Dinka Kappograso — Kavanjanin) zapisi i popisi (popis oružja »sergente« Ante Albertija, sastavljen 1736. godine; popis miraza Marjete Kavanjanin; popis predmeta kontea Ante Tartaglie, koji su 1784. bili dani na raskuživanje) matrikule, k tomu još — slikovna građa (sačuvani portret pjesnika Kavanjanina), literarne ilustracije kao posvjedočenja (Kavanjaninovi stihovni opisi), stvarajući pri tome svojevrsan »imenik« kojim »proživlje« građane, vežući ih za status (strankinja Anndrijana Conomo, Jakica Luchieri iz Venecije, kućna pomoćnica u kući obitelji Tartaglia), za obrt (zlatari Karlo Gelmin i Oktavije Kerubini), za trgovinu (Židovi), za imutak (zrcala i sagovi u kući Alberti, predmeti osmanskog podrijetla kod Ivanice Domić), za posjedovanje rijetkih stvari (glavalo je samo zabilježeno u kući I. Ugolinija; muf Izabele Kavanjanin; »capotto« u kući Nikole Foscolo), što se počesto i brojčano precizira (u kući Vinke Corogeneri bilo je 38 tanjura od majolike, dok je Dinka Kappograso Kavanjanin imala 14 pari cipela).

Društveni život Splitsana, sklonih »za glendu i smij«, očitovan je raznovrsnim repertoarom oblika: bogate gozbe, vesele priredbe i plesovi u plemićkim salonima, viteški turniri, alke, regate (prva između Splitsana i Makarana), kućne hazardne igre (šah, tom-bola, biljar, karte), karnevalske priredbe i priredbe u doba žetve i jematve te blagdan gradskog zaštitnika sv. Dujma, koji je bio najsvečarskiji prigodom prijenosa svetačkih moći na novi barokni oltar u Katedrali 1770. godine.

Splitsku kulturu Božićeva veže za njen središnji hram — Ilirsku akademiju (osnivač i njen prvi predsjednik Ivan Petar Marchi) i biblioteke s

arhivama: samostanske i u splitskim kućama (biblioteke obitelji Cindro, Antuna Albertija i Karla Pisentija), a glazbeni život za skladatelje (Cecchini, Ivan Lukačić, Julije Bajamonti), skicirajući im portrete i glazbala (lutnja i gitara). Zapravo, ništa nije promaklo Nevenki Božić-Bužančić (od osnutka prve kavane do ustanovljenja splitskog nahodišta), koja pišući splitsku kroniku 18. st. pokadšto, uspo- redbe radi, prekoračuje naslovom za- date okvire: vremenske (prije i posli- je 18. st.) i prostorne (Šibenik, Zadar, Dubrovnik, Venecija) uskladištujući ta- ko ogromnu arhivsku građu u jedin- stvenu knjigu — riznicu.

■ ARGO XX—XXI, 1982, Informativno glasilo za muzejsku dejavnost — Informations Bulletin für Museums Tätigkeit, Ljubljana, 1982.

Antun Bauer

Referalni centar Sveučilišta u Zagrebu,
Zagreb

Izašao je novi broj časopisa ARGO (za godinu 1981—82, svezak XX—XXI), koji u Ljubljani izdaje ljubljanski Narodni muzej, Društvo muzealcev Slovenije in Skupnost muzejev Slove- nije.

Uvodni dio časopisa posvećen je 100- godišnjici Pokrajinskog muzeja u Ce- lju. Uvodni članak Vere Kolšeg, di- rektora muzeja, daje iscrpan prikaz historijata i sadašnjeg stanja muze- ia. Vrijedno je istaknuti neke podat- ke o ovom muzeju za ocjenu znače- nja rezultata i doprinosa koji je ovaj muzej dao muzejskoj službi Slovenije. Muzej je 1945. god. imao 3.524 pred- meta u svojim zbirka. God 1981. broj je dosegao 36.702 predmeta. Više nego deseterostruko povećan fundus muzejskih zbirki. U prilogu je kronologija zbivanja u muzeju, uz anotaciju o značenju zbivanja (od pr- ve akcije za osnivanje 1880. god. do 1981), anotirana kronologija muzejskih izložaba (od 1954 god. do 1981), ukup- no 35 izložaba u organizaciji muzeja i 30 izložaba u suradnji s drugim muzejima. U prilogu su stručni prika- zi svake pojedine zbirke muzeja.

Drugo poglavlje posvećeno je pri- kazima rada i djelovanja pojedinih muzeja, galerija i muzejskih društava

Slovenije. Ukupno petnaest priloga govori o rezultatima koji su vrijedni da ih se iznese u muzejsku javnost kao primjere koji su vrijedni prizna- nja.

U prilogu »Stanje slovenskih muzeja« donosi Petar Petru informaciju s kon- kretnim podacima o radu na koji su obavezni svi muzeji Slovenije. Rad koji uvjetuje i obaveznu međumuzej- sku suradnju. Mogućnost studijske su- radnje koju pruža Narodni muzej u Ljubljani daje značajan podatak — stručna knjižnica Narodnog muzeja broji 135.000 svezaka.

Pregledi koji su raščlanjeni u deta- lje daju prikaz za 46 muzeja Slovenije —raspolaganje prostorom (za upravu, izložbeni prostor, depoi, radionice, knjižnice); stanje muzejskih zbirki (in- ventirani, neinventirani, prema pojed- nim muzejskim zbirka, dokumetaci- je— nacrti, fototeka, diateka, fonote- ka, hemeroteka, broj knjiga); podaci o stručnom i tehničkom kadru (ukup- no 350).

Posebno je vrijedno istaknuti infor- maciju koju donosi Petar Petru — »Statistički pregled posjete u muzeji- ma Slovenije«, prema izvještaju Sta- tističkog instituta Slovenije. Godine 1960. Slovenija je imala 56 muzeja s depadansama s ukupno 756.589 posjetilaca te godine. Godine 1979. Slovenija ima ukupno 208 muzeja s depadansama otvorenim za posjeti- oca s ukupno 2.483.929 posjetilaca te godine — što, prema broju stanovni- ka Slovenije, znači da na svakih 1.000 stanovnika dolazi 1319 posjeta mu- zejima. Znači da na svakog stanovni- ka Slovenije dolazi 1,3 posjeta mu- zejima.

To je podatak koji je vrijedno ne sa- mo objaviti nego i naglasiti i pružiti komparaciju za statističke podatke posjeta muzejima u drugim republi- kama, pokrajinama, regijama.

Marijan Vidmar donosi izvještaj o ra- du Nacionalnog komiteta ICOM-a 1973—1981. s konstatacijom da u Jugoslaviji imamo ukupno 59 indivi- dualnih članova ICOM-a (22 u SRH) i 6 institucionalnih članova (3 u SRH). Vesna Bučić daje tajnički izvještaj o radu Društva muzealcev Slovenije — republičkog muzejskog društva — koje svojom aktivnosti i svojim rezultatima rada i djelovanja daje primjer dru- gim društvima muzejskih radnika. Or- ganizirana stručna savjetovanja i sim- poziji, izdane serije priručnika za rad u muzejima, proslave tjedna muzeja iniciranim aktivnostima, aktivni udio u problematici muzejskih zakona, sa- nacija Muzejskog doma na Bledu —

jedinog doma muzejskih radnika u Jugoslaviji.

Treće poglavlje posvećeno je struč- nom savjetovanju u Celju (X. 82) s tiskanim referatima savjetovanja. Če- tiri referata sa *problemima novog mu- zejskog zakona Slovenije* i njegove realizacije u praksi. Savjetovanje na kojem se raspravljalo o stručnim, znanstvenim, spomeničkim zadacima muzeja i službe zaštite pokretnih spo- menika kulture i zadacima muzejske službe.

Četvrto poglavlje posvećeno je sim- poziju u Brežicama (15. X. 1981) — »Muzeji u suvremenom društvu«. Ob- javljena su četiri referata. Ovaj sim- pozij bio je istovremeno i proslava 160-godišnjice muzeja i galerija Slo- venije.

Peto poglavlje donosi recenzije 14 domaćih i stranih publikacija koje neposredno ulaze u problematiku i te- matiku stručnog i znanstvenog rada i djelovanja naših muzeja i galerija. Na ovaj način muzejski radnici Slovenije neposredno su informirani o aktual- noj stručnoj literaturi koja može biti i pojedincima i ustanovama od stru- čnog interesa.

Šesto poglavlje donosi odluku o pod- djeli Valvasorove nagrade Zajednice muzeja Slovenije za godinu 1981. muzejskim radnicima (Andrej Pavlovec, Muzej Škofja Loka i Karel Prečka, Umjetnički paviljon u Slovenj- -Gradecu) — kao priznanje za do- prinose muzejskoj djelatnosti.

Komisija za nagrade Zajednice mu- zeja Slovenije dodijelila je poseb- na priznanja, i to dvojici pripad- nika zaštitne milicije i dvojici člano- va Društva za podvodna istraživanja, čijom su zaslugom i neposrednim an- gažiranjem spašene značajne muzej- ske vrijednosti, arheološki i numizma- tički nalazi.

Vrijedno je i ovdje naglasiti činjenicu da su ove nagrade i priznanja jedina priznanja muzejskim radnicima i su- radnicima muzeja za rezultate rada u muzejima, ograničena isključivo na Sloveniju. — Postojala je jedino jedna nagrada za muzeologiju u SR Hrvat- skoj dana kao »jedna muzejska na- grada« 1950. i poslije toga — na za- htjev muzealaca je ukinuta. Činjenica koja je već više puta istaknuta kao tema za razmišljanja i inicijativu, ali do sada bez rezultata.

Slijede popisi položenih stručnih ispita 1978—81. i za to vrijeme o- branjenih *magistarskih radova i dok- torskih dizertacija* muzejskih radnika. Dvadeset jedan magisterij i devet do- ktorata iz područja arheologije, histo-